

2058. XI, 8-4 — Carta enviada aos católicos de Inglaterra. (*Responsio ad postulationem catholicorum, qui sunt in Anglia*). 1546 (?). — *Papel*. 8 folhas. Bom estado.

Responsio ad postulationem catholicorum qui sunt in Anglia.

Pax Christi quae exuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras fratres amen. Aequae atque honestae postulationis ad nos ex Anglia perlatae hoc est exemplum.

Religione in Anglia mutata et poena proposita si quis diebus dominicis et festis a templo abstineat interim dum psalmi et ex utroque testamento lectiones ling[u]a vulgari recitantur laici multi et catholici nobiles et Deum timentes partim jam carcerem agentes partim mox eo coniciendi amicorum et consanguiniorum precibus admonitionibus et imminentium periculorum metu invitantur ut saltem eatenus de sententia educi se permittant ut in templis protestantium tantisper interesse velint diebus

dominicis et aliis festis dum psalmi eorum more lingua vulgari decantari soliti et lectiones ex Bibliis lingua item populari depromptae necnon con- tiones quae ad eorum dogmata approbanda apud populum frequentius habentur commemorantur et fiunt. Jam qui hucusque nullo modo adduci potuerunt ut publicis praedictis precibus et contionibus interessent magno- pere edoceri postulant quid iis faciendum censeant viri docti ac pii nam si nullo animae periculo aut nulla Dei offenssione publico regni sui decreto parere et obedire liceat libenter id fecerint.

Contra vero si quod in hac re periculum sit salutis aeternae aut lesae divinae majestatis quidvis perpeti decreverunt potiusquam quidquam agere aut committere unde Deum offensum iri aut iratum intelligant.

Haec questio (1 v.) cum multas pias mentes et religiosas conscientias extorqueat et conturbet rogandi estis omnes per viscera misericordiae et charitatem quam Christus a suis omnibus exigit ut eam palam et dilu- cide quamprimum expediatis qua multi in hoc regno implicati torquentur.

Quod haec charta, complectitur nullius nomine singulariter profertur quare non ad unum aliquem pertinet quod hic petitur sed ad omnes fere nobiles quos Anglia habet catholicos quibus jam multis modis pericula intentantur his universis in tua illustrissima dominatione magna auxilii spes fulget si eadem vel Dei vel nobilitatis respectu agere dignabitur cum amicis quos in concilio habet Tridentino ut huic questionique totius nobi- litatis nomine his adjuncta est responsum maturum et deliberatum accom- modetur et huc commode tuae dominationis opera perferatur. In quo haud dubie acquiescant perturbate nunc conscientiae si ex te tam sancto et nobili patre certiores fieri possint quid patres de hac re judicent. Quamquam fortassis tutum non fuerit hanc questionem publice in concilio proponi ne res divulgata nostrorum protestantium animos exacerbet et aliquibus periculum acceleret nisi tuae prudentiae aliter videatur.

Ideo tua prudentia consultius fecerit si ita cum selectis quibusdam hanc causam egerit ut quod ipsi in hac causa piissimis et doctissimis theologis consultis significaverint id perinde valeat ac si universi patres sententias dixissent.

Ceterum hoc totum tuae dominationis iudicio ac arbitrio relinquere satis sit ut ipsa quod magis in (2) rem esse prospiciat id libere agat qui in Anglia nunc sunt theologi partim metuunt partim varie respondent ideo plene omnibus satisfaciet quod te procurante ex Tridento huc res- pondebitur.

Pro quo vestro tam firmo christiano et vere religioso animo non possunt omnes vere christifideles non Deo Optimo Maximo summas gra- tias agere et vobis maximopere gratulari et si. N. calamitatum vestrarum sensus cunctos vehementer tangat et cruciet ut christiana charitas hor- tatur quae tam arcto necessitudinis vinculo omnes devinctos et constrictos tenet ut mutua efficiat membra atque ita fratrum commoda et incomoda non aliena sed propria ducit in illis tamen est non minima consolatio quod calamitosis hisce temporibus et in eo potissimum regno in quo fides reli-

gioque misere jacent cernimus nullo injuriarum concursu aut metus vicharitatatis vestrae ardorem extinguere aut fidem convelli aut constantiam labefactari quin imo eos vos esse qui in tanta rerum omnium confusione molestiarumque turbulentissima tempestate nunquam curvaveritis genua ante Baal non sine magna divini nominis christianaeque disciplinae gloria. Ne igitur vester hic constans animus qui nullis incommodis ad impietatem torqueri flective unquam potuit fallacibus rationibus ad vestram perniciem comparatis aut divinae legis ignoratione pietatisve simulatione deciperetur christiani hominis officio debitum existimavimus minime rati fratrum nostrorum animos deliberando tamdiu distrahi ancipitque cura (2 v.º) torqueri verum eorum saluti consulentes ipsis significare quid hac in re cum divina voluntate sacris litteris consignata et explicata magis consentiat. Permulti igitur patres et theologi qui hanc provintiam vestra causa susceperunt libenter cum saepe convenissent atque diligenter et circumspecte divina oracula et sanctorum patrum sententias et instituta deliberando evoluissent communibus suffragiis concluderunt minime vobis sine magno scelere divinae indignatione licere hujusmodi haereticorum precibus illorumve contionibus interesse ac longe multumque spectare quaevis atrocissima incommoda perpeti quam in profligatissimis sceleratissimisque ritibus quovis signo consentire.

Cum. N. impia lex in animarum exitium lata et scisma confirmare et ecclesiae catholicae integritatem romanae sedis quae a Christo est summus ecclesiae suae vertex in terra per finita nepharie auctoritatem convellere et labefactare moliat quicumque inquae legi paret illam quoad ejus fieri potest tacita sententia approbat in eandemque conspirat atque ejusdem scismatis particeps fiat. Si N. vetera ecclesiae monimenta retinueritis sanctorumque patrum scripta accurate ac studiose evolueritis facile intelligetis non minori studio semper catholicos viros hosce hereticorum conventus et ritus quam haeresim ipsam etiam cum certissimo capitis periculo declinasse. Ut qui erant persuasi non posse haeresis notam subterfugere qui ad preces et ritus haereticos pecculiares convenirent. Ut .N. vetustissimum Machabeorum (3) interitum omittamus qui praeclaram mortem occubuerunt ne nepharii Antiochi conatibus in divinae legis labemparatis obtemperarent si eorum quae Athanasius scribit de calamitatibus quas sua tempestate ecclesia Christi perpessa est memoriam repetatis videbitis quot (*sic*) non solum ex episcopis sed ex laicis omnibus ingentem malorum iliadem sustinuerunt acerbissimisque mortis generibus interierunt ne in ecclesiis hereticorum sacris misteriis divinisque ceremoniis adessent quanvis eo tempore in his peragendis veterem ecclesiae morem retinuerint haeretici nihilque de illo prorsus mutassent. Cum N. in templis sacris misteriis interesse maximum sit fidei et religionis inditium sapienter existimaverunt pii homines facto se scismati consentire et heresim illam approbare a qua animo tantopere aborrebant si una cum haereticis in ipsorum templis ad sacra ab ipsis peracta audienda convenirent. Siqui vero periculorum atrocitate deterriti conveniebant male semper apud

viros pios audierunt quantumvis veram et incorruptam fidem animo illos retinere intelligerent. Quanto igitur justius iidem viri sanctitatis splendore clarissimi si omnes ecclesiasticos ritus scismate nunc universos cernerent novum cultum ut res ipsa pre sefert in contemptum catholicae ecclesiae introductum contiones nimia varietate blasfemarum confertas omnia denique ad catholicam unitatem dilacerandam comparata adnimadvertenter eos impietatis damnarent (3 v.) qui legis immanitatem formidantes ab hisce sceleratissimis conventibus sese non segregarent et sejungerentur ut Dominus filios Israel a tabernaculis Core Dathan et Abiron segregare precepit ne eisdem iniquitatibus inquinati parique scismate involuti simili ultione perirent. Quibus accedit quod si vos tandiu forti et infracto animo sceleratos hereticorum conventus funditus repudiastis nunc tandem timore consternati iniquae legi obtemperantes aliquid de vestra pristina constantia animique firmitate remittatis fieri non potest quin fidei et religionis hostes gloriantur atque de ecclesia catholica tanquam insigni quoddam peracta victoria triumphent et sua prava dogmata vestra infirmitate apud suos stabiliat atque ita qui ecclesiae catholicae communi fidelium matri insigni estis decori et ornamento hac hereticorum insolentia opprobrio esse incipiatis quam hereticorum deliram insolentiam insanumque triumphum divini honoris inflamatus amor christiannaque charitas tantopere semper perhorruit ut ad illa comprimenda nulla pericula declinaverit.

Quocirca sancti patres a quibus christianae disciplinae leges discimus una affirmant quod tamen si sepe quivis veram fidem occultare et disimulare rite possit ut a sanctis martiribus factitum legimus si merito tandem quis vereri possit ne ea fidei suppressio hanc infidelium contra divinum nomen insultationem divinaeque gloriae abjectionem (4) pariat minime quidem sine gravi scelere divinique honoris proditione poterit diutius delitescere. Divinae N. gloriae amor tam tenaciter debet christianis animis inherere et infigi ut pro illa tuenda et amplificanda cum opus fuerit se suae omnia forti et constanti animo in discrimen offerant et id quidem est Deum toto corde ac universis viribus diligere illumque totis visceribus complecti ingrati N. animi est illius honorem negligere aut quovis terrore aspernari qui se ipsum turpissimae morti tradidit ut hominem a peccatorum dedecore vendicaret et gloriam filiorum Dei ascisceret.

Deinde animadvertite quale quantumque scandalum possitis concitare inter eos qui in eodem regno degentes nondum tamen illis fidei lux plane oppressa est. Qui etiam si pusillanimitate non ausint nepharie legi repugnare vestram tamen constantiam non poterunt non demirari illaque quo clarius resplendescet magis ac magis incitari quam si vos viderint abjicere jure poterunt existimare nunc tandem illam heresim vobis placuisse cujus ritibus favere prae vobis fertis non obscureque indicatis et quo magis ceteris generis splendore et nobilitate preitis eo vestrum erit exemplum perniciosius vererique debetis ne qui semper preclarum religionis et pietatis exemplar extitistis nunc tandem impietatem in pusillorum animos infun-

datis ne ve illa fidei (4 v.) et pietatis scintilla quae in illorum lucet mentibus vestra simulatione extingatur. Nam cum summa christianae disciplinae divus Paulus in proximorum officiosa dilectione collocaverit semperantiqui patres existimaverunt nunquam christiano homini licere fidem obtegere quando aut fratrum impendit ruina aut si illa aperiatur patefiatque fidei eorundem fratrum augmentum firmitudoque speratur cujus nobis praeclarum exemplum prodidit illustris martir Sebastianus ut fidem quam occultaverat ut christianorum rebus afflictis prospiceret (erat. N. Caesari valde charus) patefecit et Martirum quos ad necem duci cernebat constantiam fidemque confirmaret atque ita eadem charitas quae fidem inter pectoris angustias concluderat edidit et promulgavit officiosa. N. charitas cum non querat quae sua sunt sese ad omnium necessitates accomodat et tum maxime suis rationibus consulit cum alienas propriis praeferat.

Ut supersedeamus reliquis fidelibus in exteris provinciis degentibus quibus tamen res omnes in ipso regno gestae notae sunt et exploratae iis .N. cum intuentur vos tot laboribus exagitatos vitae periculo expositos bonorum pereni quadam jactura statuisse tamen omnem cruciatum perferre potius quam fidei depositum vobis a Christo creditum cum rerum omnium affluentia deserere ac prodere estis singulare (5) quodam virtutis documentum atque ad praeclara facinora libenter subeunda incitamentum. Nec .N. possunt non vestram faelicitatem suspicere et praedicare qui persecutionum propter justitiam perpensione vobis ad regnum caelorum viam munitis atque ut illam perpetuo conservetis a Deo Optimo Maximo perennibus deprecationibus contendunt fieri autem nequit quin tanto majus scandalum apud illos incitetis quanto prestantius virtutis specimen praeuistis quae quantum cum christiana disciplina et charitate pugnent nemo non videt.

Haec vero quanquam satis sint firma argumenta ad vos ab hujusmodi conventibus arcendos etsi tamen illa non extarent vel hoc unum sufficere ad nostram hac de re sententiam confirmandam quod omnium aetatum experientia et sanctorum patrum admonitionibus atque certae naturae ipsius impulsu didiscimus natura comparatum esse ut humanus animus flexibilis inconstans et commutabilis facile ab his quae frequentat capiat et demulceatur atque quae principio perhorruerat paulatim et sensim in eorum animos se insinuent atque incipiant nimia consuetudine placere quae maximopere antea displicuerant non secus atque modicum fermentum totam massam corrumpit. Quare Christus Jesu humani generis doctor et redemptor a fermento phariseorum cavere discipulis praecepit. Quantum igitur nunc constanti sitis animo et a sceleratis (5 v.) conventibus ritibus quae alienato fieri non potest nisi humanitatem exuatis ut illos sine magno periculo ventitetis. Id quod in frequentanda hereticorum doctrina multo magis cernitur quae velut contagium cerpit et grassatur animos quae audientium nihil minus saepe cogitantes pravis opinionibus

imbuit et inficit. Ideo vero non metuere insignis est improbitatis aut insolentiae argumentum.

Quocirca Divus Paulus tanto studio pravis colloquiis cunctis fidelibus interdixit ut quae ad corrumpendos bonos mores plurimum valent. Unum extat proverbium qui sese in apertum periculum conjicit peribit in illo. Tametsi N. tali periculo minime laedatur criminis tamen reus est qui sese in illud temere praecipitavit et sola temeritate divinam laesit majestatem si qui vero tanta fuerint doctrina constantia et egregiis animi dotibus praediti ut intelligant se nullis pravis opinionibus infici posse aut contaminari habeant tamen reliquos existimatos sibi omnia licere quae illorum documento dedicerint atque ita fratres suo exemplo perdent quos eo magis servare oportuit quo pluribus et praestantioribus sunt a Deo beneficiis cumulati. Jamvero perpenditi quales tandem filii vestri sint evasuri si vestro exemplo illorum tener animus tam sceleratis ritibus et tam nephariis (6) praeceptis institutis quae assuefiat nec .N. domestica disciplina tunc valere poterit ad illorum mentes pietate et religione imbuendas quantum publica et externa ad illas inextinguibili scelere pervertendas fere N. fit ut zizania triticum premat his et non paucis aliis rationibus commoti quas longum esset et non necessarium commemorare. Judicaverunt patres et theologi animarum vestrarum saluti expedire patria potius cedere aut quaevis miserae et afflictae fortunae tella forti et infracto sustinere animo quam iniquissimis legibus cum fidei et religionis dedecore ulla ratione parere etsi N. divina lex sacris litteris consignata et explicata civiles leges sancte augusteque sequi et colere et principum quorumvis habere auctoritatem sacrosanc-tam doceat omnibus tamen humanis legibus divinas atque adeo Dei nutu et arbitrio esse praeferenda magistra ac duce natura et eadem divina lege discimus. Caesari .N. redere praecepit Christus quae illius sunt Deo vero in primis quae illi maxime sunt debita. Quantum etiam Divus Petrus qui tam multis persuadet perpetuam atque constantem esse Dei voluntatem ut regibus pareamus dominis quae subditi simus non tantum bonis et modestis sed discolis ac pravis. Cum tamen de divino agitur honore obtemperandum esse Deo magis (6 v.) quam hominibus aperte et constanter coram universo senatu clamat atque testatur.

Quocirca fratres dilectissimi facite ut ita omnibus in rebus quae cum divina voluntate non pugnant principum vestrorum legibus obtemperetis illorumque auctoritatem tueamini ut intelligant vos hac una in re non tam illorum instituta contemnere quam divina humanis ut par est anteferre. Quod si ad vestram constantiam tuendam et amplificandam persuasionibus et exemplis egere arbitraremur domestica quidem tot et tam praeclara non modo majorum nostrorum monumenta sed aequalium et amicorum memoriam suppeditant ut in externis inculcandis frustra laboraremus. Ubi N. terrarum fidem acerbè insectatam vehementerque exagitata constantius nervosius acrius majorique animo religiosi et pii homines defenderunt et tutati sunt quam in Anglia atque

ita cum hoc vestrum regnum fidem oppugnatam saepius laceratamque acerbe in illo fuisse habeat cum multis connexionem tamen quadam constantia et firmitudine cum paucis est admodum conjunctum et copulatum. Nec tantam potuit ex oppugnationibus contrahere ignominiam quantam ex praeclarissimis oppugnationibus gloriam et ornamentum.

Quare ex nostris majoribus vobis nec deerunt fidei et pietatis erga Deum constantiaeque exempla nec (7) apud divinam clementiam in caelis patrocinia ii N. cum in eadem provincia in eisdem urbibus laribus atque sub eisdem prorsus tectis simili fuerint erunarum genere (*sic*) exagitati non dubium est quin causam vestram magno cum animi ardore et charitate apud divinam bonitatem agant ab illaque vobis summa atque egregia beneficia impetrent si et illis et vobis deesse nolueritis. Nec possumus nobis ulla ratione persuadere quod ab his quorum rebus religiose gestis merito gloriamini degeneretis aut illam quam in ipsis fidei constantiam comendatis ulla vi metuve abjiciatis. Quodsi propria conjunctioraque exempla magis movent eorum quidem quae pro vera et incorrupta fide servanda et amplificanda vos ipsi hactenus sustinuistis recordatio vos maxime in officio continere debet cum ea sint ejusmodi ut impiorum hominum oculis auribus atque sermone summo cum omnium applausu et gratificatione versentur. Nec etiam est hominis sani tot laborum certum et amplissimum premium inanis atque incertae quietis spe eludere.

Quocirca eisdem verbis quibus Divus Paulus hebraeos vario malorum concursu jactatos vos poterimus hortari. Rememoramini autem inquit pristinos dies in quibus illuminati (7 v.) magnum certamen sustinuistis passionum et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti in altero autem socii taliter conversatum effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio sustinuistis et accepistis cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram quae magnam habet remunerationem. Patientia N. vobis necessaria est ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. Nec dubitetis eadem qua Divus Paulus spe suorum vestras mentes erigere. Adhuc N. inquit modicum aliquantulumque qui venturus est veniet et non tardabit. Nam si omnium qui in his provinciis piam et vere christianam mentem divina misericordia conservant fides in medio errorum caligine sole illustrior et clarior extiterit magno et erecto animo nefariis legibus repugnaverint et ad omnia subeunda pericula firmum et excelsum retinuerint sperandum est quod ii qui apud vos rerum potiuntur legis severitatem remittentes vobis et templa restituant et vere catholicos religiosos que ritus permittant ad quam omnem expectationem viamque ocludetis si eorum impiis conatibus pareatis. Cum N. Christi ecclesia nunquam infestissimis hostibus coruerit semper tamen evasit illustrior gloriosiorque emersit (8) non viribus repugnando sed sustinendo fuit que hoc perenne Christi patientiae argumentum quod martirum tolerantia fuit semper tyrannorum

vis et potentia compressa et collissa. Nam cum haec mala omnia non casu aut fortuna sed divino consilio et voluntate eveniant fieri non potest quin alioquin suorum non misereatur Deus et illorum rebus prospiciat qui nulli nisi ipsi placere student ipsiusque solius honorem curant et charum habent. Quandiu vero haec bonitatis divinae et misericordiae lux non fulget certissimus laborum vestrorum fructus vos debet consolari. *II N. estis qui ut ait Divus Petrus apostolorum princeps in virtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo in quo exultatis modicum nunc si opus contristari in variis tentationibus ut probatio fidei vestrae multo pretiosior auro quod per ignem probatur inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelationem Jesu Christi quem cum videritis diligitis in quem nunc quoque non videntes credentes autem exultatis laetitia inenarrabili et glorificata reportantes finem fidei vestrae salutem animarum vestrarum. Cum igitur laborum vestrorum remuneratio non sit sub opinione dubia sed certa et explorata omne gaudium existimate cum in tentationes varias incideritis scientes quod probatio fidei vestrae (8 v.) patientiam operatur patientia autem opus perfectum habet ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes. Quam tamen ut constantiam et firmitatem vobis Deus perpetuo conservet assiduus deprecationibus gemitibus et ejulatibus a divina clementia deposcite.*

Haec sunt *N.* arma caelestia nobis a Deo donata quae stare et perseverare fortiter et animose faciunt.

Haec sunt divinae monitiones et tella spiritualia quae ab incursionibus et impetu Demonum muniunt et tandem ad filiorum Dei consortium perenne ducunt.